

MALTA

**QORTI ĊIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-25 ta' Settembru, 2003

Ċitazzjoni Numru. 1351/2001/1

CO-OP SERVICES LIMITED

VS

AWTORITA' DWAR IT-TRASPORT PUBBLIKU

Il-Qorti:

Rat l-Att ta' Ċitazzjoni mressaq fis-17 ta' Lulju, 2001, li bih il-kumpanija attriċi ippremettiet:

Illi permezz ta' ftehim iffirmit fl-1 ta' Lulju, 1998 (kopja hawn annessa u mmarkata b'ħala Dok. "A") bejn il-Koperattiva attriċi, l-Awtorita' konvenuta u l-Ministru tat-Transport u Portijiet ta' dak iż-żmien, kien ġie miftiehem illi l-Koperattiva attriċi kellha l-fakulta' illi torganizza u tagħmel reklamar mal-'minibuses' tal-membri kollha tagħha b'dana pero illi kull reklam kellu l-ewwel jiġi approvat mill-Awtorita' konvenuta;

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi naturalment il-prinċipju illi jeħtieġ li jkun hemm l-approvazzjoni tal-Awtorita' konvenuta għar-reklamar kien intiż sabiex l-Awtorita' tassigura illi ma jsir ebda reklamar illi jmur kontra xi regola jew liġi viġenti fil-pajjiż, jew joffendi l-morali pubbika;

Illi mid-data ta' dak il-ftehim sallum l-Awtorita' konvenuta irrifjutat kategorikament li tapprova li jsir kwalsiasi reklam mill-Koperattiva attriċi u l-membri tagħha mal-'minibuses' tagħhom;

Illi saru diversi laqgħat f'dan ir-rigward illi pero' ma kellhom ebda eżitu positiv għaliex jidher illi l-Awtorita' konvenuta, b'mod illegali u abbuziv u bi vjolazzjoni l-iżjed ċara u manifesta tar-regoli tal-kompetizzjoni ħielsa u ġusta, daħlet fi ftehim mal-Assoċjazzjoni tat-Trasport Pubbliku li tiġbor fi ħdanha s-sidien tal-karozzi tal-linja u tathom monopolju sabiex ikunu huma biss illi jorganizzaw u jagħmlu reklami mal-vetturi tagħhom fil-qasam tat-trasport pubbliku;

Illi permezz ta' protest ġudizzjarju preżentat fil-18 ta' Jannar, 2001 il-Koperattiva attriċi interpellat lill-Awtorita' konvenuta sabiex tirrimedja din is-sitwazzjoni b'effett immedjat fil-waqt li żammitha responsabbli 'in dolo, culpa et mora' u rrizervat id-dritt illi tipproċedi kontra tagħha b'kawża għad-danni;

Illi in segwitu għal dan il-protest ġudizzjarju kienet saret laqgħa oħra li permezz tagħha l-Awtorita' konvenuta kienet offriet, u dan anke bil-miktub (vide Dok. "B"), li tippermetti lill-Koperattiva attriċi illi u torganizza u tagħmel reklamar iżda biss b'effett mis-17 ta' Mejju, 2002, presumibilment id-data meta fih jiskadi l-monopolju suriferit mogħti mill-Awtorita' konvenuta lill-Assoċjazzjoni tat-Trasport Pubbliku, iżda naturalment il-Koperattiva attriċi irrifjutat din l-offerta;

Illi l-Koperattiva attriċi reggħet ippreżentat protest ġudizzjarju ieħor fit-2 ta' Lulju, 2001 fejn għal darb'oħra interpellat lill-Awtorita' konvenuta sabiex tirrimedja din il-kwistjoni fost kwistjonijiet oħra;

Illi l-aġir illegali u abbużiv tal-Awtorita' konvenuta jikser u jivvjola l-ftehim iffirmit fl-1 ta' Lulju, 1998 (Dok. "A") u jikser u jivvjola wkoll ir-regoli u l-liġijiet li jittutelaw il-kompetizzjoni ħielsa u ġusta f'pajjiżna, u dan l-aġir arreka u għadu qiegħed jarreka danni ingenti lill-Koperattiva attriċi konsistenti f'telf kbir ta' introjtu minn reklamar illi l-Koperattiva attriċi kienet ċertament tipperċepixxi kieku ma ġietx imwaqqfa mill-Awtorita' konvenuta illi żammet lura l-approvazzjoni tagħha għal kwalsiasi reklamar mingħajr raguni valida fil-liġi u b'abbuż tal-poter lilha mogħti;

Illi l-Koperattiva attriċi dejjem fittxet kull mezz sabiex din il-kwistjoni tiġi riżulta bonarjament mingħajr il-ħtieġa ta' proċeduri ġudizzjarji iżda l-Awtorita' konvenuta baqgħet inadempjenti u għalhekk kellha ssir din il-kawża;

Għaldaqstant is-soċjeta' attriċi talbet lil din l-Onorabli Qorti għaliex m'għandhiex:

1. Previa kwalsiasi dikjarazzjoni oħra talvotlta meħtieġa u neċessarja, tiddikjara illi l-Awtorita' konvenuta kisret il-ftehim suriferit firmat fl-1 ta' Lulju, 1998 meta rrifjutat li tapprova kwalsiasi reklamar mal-minibuses da parti tal-Koperattiva attriċi;
2. Tiddikjara ukoll illi dan l-aġir tal-Awtorita' konvenuta huwa wieħed illegali u jikkostitwixxi abbuż ta' poter da parti tal-istess Awtorita' konvenuta u jivvjola l-prinċipji u r-regoli li jittutelaw il-kompetizzjoni ħielsa u ġusta f'pajjiżna;
3. Tordna lill-Awtorita' konvenuta sabiex b'effett immedjat tagħti l-approvazzjoni tagħha lill-Koperattiva attriċi sabiex ikun jista' jsir ir-reklamar in kwistjoni, u sabiex tibda taġixxi skond il-ftehim milħuq billi teżamina u tapprova o meno kull reklam a bażi tal-mertu individwali tiegħu;
4. Tiddikjara illi bl-aġir tagħha sallum meta rrifjutat kategorikament li tapprova kwalsiasi reklamar da parti tal-Koperattiva attriċi fuq il-"minibuses" tal-membri tagħha l-

Kopja Informali ta' Sentenza

Awtorita' konvenuta arrekat danni ingenti lill-istess Koperattiva attriċi;

5. Tillikwida dawn id-danni okkorrendo bl-opera ta' periti nominandi;

6. Tikkundanna lill-Awtorita' konvenuta biex tħallas lill-Koperattiva attriċi dik is-somma in linea ta' danni kif likwidata;

Bl-ispejjeż kollha, inkluz dawk tal-protest ġudizzjarju tat-18 ta' Jannar 2001 u tal-protest ġudizzjarju tat-2 ta' Lulju, 2001 u bl-imgħax legali kontra l-Awtorita' konvenuta minn issa ngunta għas-subizzjoni;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xieħda tal-kumpannija attriċi, flimkien maż-żewġ (2) dokumenti mehmużin magħha;

Rat in-Nota mressqa fid-19 t'Ottubru, 2001, li biha l-Awtorita' mħarrka eċċepiet:

1. Illi preliminarjament l-azzjoni attriċi hija perenta a tenur tal-artiklu 469A(3) tal-Kodiċi tal-proċedura;

2. Illi l-eċċipjenti fil-ftehim ċitat mill-atturi żammet id-dritt li tapprova r-reklamar u għalhekk ma tistax tiġi ċitata għaliex ma tatx dan il-permess;

3. Illi fejn jirrigwardja l-allegat monopolju l-atturi kien messhom aġixew quddiem il-Kummissjoni stabbilita taħt il-Kapitolu 379 tal-Liġijiet ta' Malta u għalhekk f'dawn ir-rigward din l-Onorabbli Qorti ma għandhiex kompetenza;

4. Illi s-soċjeta' attriċi ma tistax tilmenta li s-sidien tal-karozzi tal-linja qed jingħataw il-permess jirreklamaw fuq il-vetturi tagħhom għaliex dawn iservu funzjoni soċjali u l-Awtorita' u l-Gvern jissussidjaw il-prezz li jħallas il-konsumatur fil-waqt li l-membri tas-soċjeta' attriċi (li hija soċjeta purament kummerċjali) tipprovdi servizz ta' natura kummerċjali. Il-Gvern għalhekk ikun qed jibbenefika lill-

Kopja Informali ta' Sentenza

konsumatur meta jhalli lill-membri tal-Assoċjazzjoni tat-Transport Pubbliku jirreklamaw għaliex ikun qed inaqqs il-piż tas-sussidju minn fuq iċ-ċittadin. Għalhekk din il-preferenza hija f'dan il-każ ġustifikata;

5. Illi f'kull każ is-soċjeta' attriċi ma ssofri ebda dannu anke jekk jiġi aċċettat (dato ma non concesso) illi l-ftehim inkiser għaliex semmai kienu l-membri tagħha li jinkassaw il-benefiċċju tar-reklamar u mhux is-soċjeta' attriċi;

Salv eċċezzjonijiet oħra permissibbli;

Rat id-Dikjarazzjoni maħlufa u n-Nota tax-Xieħda tal-Awtorita' mħarrka, flimkien maż-żewġ (2) dokumenti mressqin magħha;

Rat il-verbal tas-smiġħ tas-6 ta' Frar, 2002, b'mod partikolari d-dikjarazzjoni magħmula mill-avukat tal-Awtorita' mħarrka dwar l-eċċezzjoni preliminari tagħha li l-azzjoni attriċi saret wara ż-żmien;

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-kumpannija attriċi fit-12 ta' Marzu, 2002¹, biex tirribatti l-ewwel eċċezzjoni tal-Awtorita' mħarrka;

Rat in-Nota ta' Osservazzjonijiet imressqa mill-Awtorita' mħarrka fil-21 ta' Marzu, 2002², bi twegiba għal dik tal-kumpannija attriċi;

Semgħet it-trattazzjoni ulterjuri;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degrieti tagħha tas-26 ta' Marzu, 2002, tal-20 ta' Ġunju, 2002, tal-14 ta' Novembru, 2002, tal-20 ta' Marzu, 2003, tat-30 t'April, 2003, u tat-3 ta' Lulju, 2003, li bihom ħalliet il-kawża għas-sentenza dwar l-ewwel eċċezzjoni;

¹ Paġġ. 25 sa 30 tal-proċess

² Paġġ. 33 tal-proċess

Ikkunsidrat:

Illi din hi azzjoni ta' stħarrig ġudizzjarju u għal dikjarazzjoni ta' ksur ta' ftehim u kundanna għall-ħlas ta' danni minħabba tali ksur. Il-kumpanija attriċi tgħid li l-Awtorita' mħarrka kisret ftehim li kien sar bejniethom f'Lulju tal-1998 dwar reklamar ma' vetturi ta' membri tagħha, u dan seħħ billi filwaqt li l-Awtorita' mħarrka ħalliet li jsir riklamar ma' vetturi ta' assoċjazzjoni oħra, bl-ebda mod ma ħalliet jew approvat li jsir reklamar ma' vetturi ta' membri tal-kumpanija attriċi;

Illi għal din l-azzjoni, l-Awtorita' mħarrka laqgħet billi qalet li ma sar l-ebda ksur ta' ftehim u li r-raġunijiet li wassluha ġgib ruħha b'mod differenti mal-kumpanija attriċi kien minħabba n-natura differenti tas-servizz li hija tagħti meta mqabbel ma' dak mogħti mill-assoċjazzjoni dwar it-trasport pubbliku. Qanqlat ukoll żewġ eċċezzjonijiet ta' natura preliminari billi, fl-ewwel lok, qalet li l-kumpanija attriċi naqset li tressaq il-kawża fi żmien sitt (6) xhur li kellha għad-dispożizzjoni tagħha; u, fit-tieni lok, li l-kumpanija attriċi messha ressqet l-ilment tagħha quddiem il-Kummissjoni għall-Kummerċ Ġust³ b'mod li din il-Qorti m'għandhiex setgħa tisma' l-kawża mressqa quddiemha;

Illi għalkemm, normalment, kwestjonijiet f'kawża li għandhom x'jaqsmu ma' ġurisdizzjoni huma l-ewwel ħwejjeġ li l-Qorti tqis, f'dan il-każ il-kwestjoni ġurisdizzjonali mqanqla mill-Awtorita' mħarrka hija waħda sekondarja għall-kwestjoni taż-żmien li fih tressqet. Dan jingħad għaliex il-liġi nnifisha tagħmilha ċara li jekk kemm-il darba waqt is-smiġħ ta' kawża quddiem Qorti tqum kwestjoni li taqa' fil-kompetenza tal-Kummissjoni, il-Qorti ma tigix mingħajr is-setgħa li tibqa' tismagħha, imma għandha tieqaf milli tisma' l-kawża sakemm il-kwestjoni tintbagħat lill-Kummissjoni u l-kawża tibqa' hekk wieqfa sakemm il-Kummissjoni taqta' l-kwestjoni mressqa quddiemha⁴. Dak li jiġri, għalhekk, huwa dak li fil-proċedura hi magħrufa bħala s-soprasessjoni tal-kawża

³ Skond id-Dispożizzjonijiet tal-Att XXXI tal-1994 (Kap 379 tal-Liġijiet ta' Malta)

⁴ Art. 27 (1) tal-Kap 379

originali, imma mhux it-tneħħija tas-setgħa tal-Qorti li tibqa' tisma' l-kawża;

Illi, għalhekk, din is-sentenza sejra tqis l-ewwel eċċezzjoni tal-Awtorita' mħarrka li s-soluzzjoni tagħha hija ta' siwi ewlieni;

Illi, sabiex tista' titqies sewwa l-imsemmija eċċezzjoni, jidher xieraq li jissemmew xi fatti ewlenin li joħorġu mill-atti tal-kawża. FI-ewwel ta' Lulju, 1998⁵, sar ftehim bejn l-Awtorita' dwar it-Trasport Pubbliku u l-kumpannija Mini Bus Coop Limited li kien jittratta dwar għadd ta' arrangamenti li jolqtu s-servizzi ta' *mini buses*, fosthom dwar tqegħid ta' reklami fuq il-vetturi tal-ko-operattiva bl-approvazzjoni tal-Awtorita' (Klawsola 10). FI-4 ta' Novembru, 2000⁶, il-kumpannija attriċi, permezz tal-konsulent legali tagħha, kitbet lill-Awtorita' mħarrka biex tħeġġiġha timplimenta dik il-parti tal-ftehim. L-imsemmija ittra waslet għand l-Awtorita' fit-8 ta' Novembru, 2000. L-Awtorita' mħarrka wieġbet l-ittra fis-17 ta' Novembru, 2000⁷. Fit-18 ta' Jannar, 2001, il-kumpannija attriċi ressqet protest ġudizzjarju kontra l-Awtorita' mħarrka. Fit-22 ta' Marzu, 2001⁸, l-Awtorita' mħarrka bagħtet lill-kumpannija Minbus Co-op Ltd. ittra li magħha kien hemm mehmuz abbozz ta' ftehim dwar ir-reklamar ma' *minibuses* li sata' jsir b'effett mis-17 ta' Mejju, 2002, 'il quddiem. Fil-5 ta' Lulju, 2001⁹, il-kumpannija attriċi bagħtet *ultimatum* lill-Awtorita' mħarrka u talbitha biex tagħti deċiżjoni dwar it-talba. Fis-17 ta' Lulju, 2001, infetħet il-kawża;

Illi għal dak li jirrigwarda l-aspetti legali marbutin mal-eċċezzjoni taħt eżami, għandu jingħad li din tinbena fuq l-għamla ta' azzjoni mibdija, li hija azzjoni għal sħarriġ ġudizzjarju ta' għamil amministrattiv. Din in-natura tal-azzjoni tinstilet mill-kliem tal-att taċ-Ċitazzjoni nnifsu u mit-talbiet magħmula. Huwa ċar ukoll li l-azzjoni attriċi ma fihix allegazzjonijiet li l-għamil amministrattiv ilmentat

⁵ Dok "A", f'pag. 7 sa 10 tal-proċess

⁶ Dok "B", f'pag. 20 tal-proċess

⁷ Dokument f'pag. 31 tal-proċess

⁸ Dok "B", f'pag. 11 tal-proċess

⁹ Dok f'pag. 32 tal-proċess

jikser il-Kostituzzjoni. L-Awtorita' m'harrka tgħid li l-azzjoni waqgħet għax ma nbdiex fi żmien sitt (6) xhur minn meta l-ko-operattiva attriċi saret taf bl-għamil amministrattiv li minnu tilmenta;

Illi huwa illum il-ġurnata stabilit, li ż-żmien ta' sitt xhur imsemmi fl-artikolu 469A(3) tal-Kap 12 huwa wieħed ta' dekadenza¹⁰. Dan ifisser li tali terminu ma jiġix interrott jew sospiż bħalma jiġri fil-każ ta' terminu ta' preskrizzjoni. Fi kliem ieħor, l-atti ġudizzjarji li normalment jitqiesu bħala tajbin biex jinterrompu ż-żmien preskrittiv, jew il-fatt li jkunu għaddejnin diskussjonijiet bejn il-partijiet wara li jkun sar l-għamil amministrattiv ma jservu xejn biex iżommu l-mogħdija tas-sitt xhur li ssemmi l-liġi. Fuq kollox, fil-kliem innifsu tal-liġi, dak iż-żmien ta' sitt xhur japplika għal dawk il-każijiet ta' stħarriġ ġudizzjarju li jirreferu għal egħmil amministrattiv li jkun *ultra vires*: ma japplikax fil-każ ta' stħarriġ ta' egħmil amministrattiv li jingħad li jikser il-Kostituzzjoni;

Illi l-liġi ma ssemmi xejn dwar il-mod li bih parti mġarrba minn għamil amministrattiv issir taf b'dak l-għamil li jkun. Il-liġi ma tgħidx li ż-żmien jibda għaddej minn meta l-parti interessata tirċievi tagħrif formali jew uffiċjali miktub dwar id-deċiżjoni¹¹: tgħid biss li ż-żmien ta' sitt xhur jibda jgħaddi minn dak inhar li l-parti ssir taf jew messha ssir taf b'dak l-għamil, liema data tiġi l-ewwel;

Illi, madankollu, jrid jingħad li taħt it-tifsira ta' "għamil amministrattiv", il-liġi tinkludi wkoll ir-rifjut għal talba. Ir-rifjut ma jgħoddx fih biss iċ-ċaħda ta' talba imma wkoll in-nuqqas ta' għoti ta' deċiżjoni sa ċertu żmien minn meta ssir talba. F'każ bħal dan, iż-żmien meta nuqqas ta' deċiżjoni jitqies bħala rifjut jibda jgħaddi minn dak inhar li talba tiġi notifikata lill-awtorita' li tkun, u jekk kemm-il darba din l-awtorita' tonqos li tagħti deċiżjoni sa żmien xahrejn minn dik in-notifika;

¹⁰ Ara P.A. RCP 2.2.2000 fil-kawża fl-ismijiet *Gerard Żammit vs Awtorita' tal-Ippjanar (Ċitazz. Nru. 649/99RCP)* u P.A. RCP 5.4.2001 (in parte) fil-kawża fl-ismijiet *David Crisp vs Korporazzjoni Telemalta (Ċitazz. Nru. 1562/97RCP)*

¹¹ Ara P.A. GV 27.6.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Dennis Tanti vs Ministru għall-Iżvilupp Soċjali et*

Illi l-Qorti tqis li din l-añhar konsiderazzjoni tista' tkun determinanti għas-soluzzjoni tal-kwestjoni mqanqla bl-eċċezzjoni taht eżami. Il-kumpanija attriċi tgħid li l-Awtorita' mħarrka naqset li timplimenta l-klawsola dwar il-reklamar. Qegħda titkellem dwar "rifjut" fl-usa' tifsira tal-kelma. Dwar dan, il-kumpanija attriċi jidher li għandha raġun fis-sottomissjonijiet tagħha, għalkemm il-Qorti ma taqbilx magħha dwar minn meta għandu jibda għaddej iż-żmien tal-preżunt rifjut. Fil-fehma ta' din il-Qorti, ix-xahrejn li ssemmi l-liġi bdew jgħaddu mit-8 ta' Novembru, 2000, jiġifieri minn meta l-Awtorita' mħarrka laqgħet in-notifika tal-ittra tal-kumpanija attriċi tal-4 ta' Novembru, 2000, meta saret talba speċifika għat-twettiq ta' dik il-parti tal-ftehim. Il-Qorti ma taqbilx mal-kumpanija attriċi fis-sens li ż-żmien beda għaddej mid-data li gie notifikat il-protest ġudizzjarju, għaliex il-liġi (fit-tifsira dwar rifjut fl-artikolu 469A(2) dwar x'inhu "għamil amministrattiv") titkellem biss dwar "talba bil-miktub" u mhux "talba b'att ġudizzjarju". Is-sitt xhur għall-eżerċizzju tal-azzjoni preżenti bdew, għalhekk, jgħaddu mhux aktar tard mit-8 ta' Jannar, 2001;

Illi, fil-fatt, iċ-Ċitazzjoni tressqet xi jiem wara t-8 ta' Lulju, 2001, meta skadew is-sitt (6) xhur, u għalhekk ma tressqitx f'waqtha;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda tiddeċiedi billi:

Tilqa' t-tieni eċċezzjoni tal-Awtorita' mħarrka, u tiddikjara li l-azzjoni attriċi nbdiet wara ż-żmien mogħti mil-liġi lill-kumpanija attriċi liema azzjoni hija għalhekk perenta; u

Tiċhad it-talbiet attriċi, bl-ispejjeż kontra l-istess kumpanija attriċi.

Moqrija

< Sentenza Finali >

Kopja Informali ta' Sentenza

-----TMIEM-----